

Minkä taakseen jättää, sitä edestään etsii

Kummitusten etsintä, paikalliset merkitykset ja menneisyyden kummittelu Oulunsalon harmaista käydyissä verkkokeskusteluissa

Ronja Niemi

Kandidaatintutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Ronja Niemi

Minkä taakseen jättää, sitä edestään etsii – Kummitusten etsintä, paikalliset merkitykset ja menneisyyden kummittelu Oulunsalon harmaista käydyissä verkkokeskusteluissa

Sivumäärät: tutkielman sivumäärä 36

Kummitustarinat herättävät kuulijoissaan tunteita, tulkintaa ja toimintaa. Tämän lisäksi ne sitoutuvat usein tiettyyn paikkaan, saaden merkityksensä etenkin niiden paikallisista menneisyyden kerrostumista. Tutkielma lähestyy uskomustarinoiden innoittamaa ostensiivista toimintaa, sekä tapoja, joilla uskomustarinoita tulkitaan suhteessa niiden tapahtumapaikkaan. Erityisesti internetissä esiintyvää uskomustarinaa – Oulunsalon harmaita – tutkimalla pyrin esittämään, millaisia merkityksiä uskomustarinan innoittamalle toiminnalle annetaan, sekä miten tunnekokemusten ja uskon kysymykset näkyvät niistä kerrotuissa kommentteissa. Tämän lisäksi tutkielma käsittelee Oulunsalon harmaiden kummituksille annettuja paikkasidonnaisia tulkintoja, sekä niistä kumpuavia menneisyyden ja nykyisyyden jännitteitä. Tutkielma käsittelee siis toiminnan, tulkinnan sekä menneisyyden ja nykyhetken merkityksiä uskomustarinoiden kehyksessä.

Tutkielma lähestyy keskustelupalstojen kommentteista muodostettua aineistoa teoriaohjaavan laadullisen sisällönanalyysin avulla. Analyysin viitekehys rakentuu tarinatutkimuksen sekä hauntologian käsitteistä. Tutkielmassa merkityksellisiä käsitteitä ovat tarina ja ostensio, joka tarkoittaa tarinan toteuttamista. Tämän lisäksi hauntologian teoriat ovat tutkimukselle tärkeitä. Näin tutkielmassa sitoutuvat yhteen ajatukset uskomustarinoiden kummituksista, sekä niiden mahdollisesti esiin tuomista metaforisista kummituksista.

Aineiston analyysissä nousee esiin, miten Oulunsalon harmaiden uskomustarinan innoittama toiminta on erityisesti tunnekokemusten merkitystä korostavaa paikalla vierailua. Tarinan paikalle toteutetut tutkimusretket eivät välttämättä kuvaa uskoa tarinan kummituksiin, vaan retkiä toteutetaan erityisesti niiden sosiaalisten ja tunteita herättävien ominaisuuksien vuoksi. Vaikka usko mainitaan aineistossa, jää se usein toissijaiseksi suhteessa tunnekokemuksiin.

Tarinan paikkaan liittyvät historialliset tapahtumat – niin yksittäisten ihmisten traagiset kohtalot kuin myös laajemmat historialliset tapahtumat kuten sodat – tulevat esiin tarinan ja sen kummituksien tulkinnassa. Paikan menneisyys toimii uskomustarinoiden tulkinnassa kuin todisteena tarinan todenmukaisuudesta, mutta nämä tulkinnat myös mahdollisesti kertovat yhteisöä yhä vaivaavista tapahtumista. Historian tietäminen ja sen läsnäolo – niin tulkinnoissa kuin myös tarinoiden maisemassa – sitoutuvat uskomustarinoiden aavemaiseen tunnelmaan.

Tutkielma myös esittää miten Oulunsalon harmaita käsittelevissä keskusteluissa niiden uskomustarina toimii kehyksenä, jonka avulla tuodaan esiin alueen yhteisön sosiaalisia jännitteitä. Uskomustarinoiden kummituksia hyödynnetään siis vallankäytön ja toiseuttamisen välineinä.

Avainsanat: uskomustarinat, kummitustarinat, tarinat, hauntologia, tunnekokemukset, synkkä historia, paikallisuus, paikka, ostensio, ostensiivinen toiminta

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Oulunsalon harmaat	5
1.2	Aiheen rajausta ja tutkimuskysymykset	6
2	Teoreettinen viitekehys ja metodologia	8
2.1	Viitekehys ja käsitteet	8
2.2	Aiempi tutkimus	11
2.3	Aineisto ja menetelmät	13
2.4	Etiikka	15
3	Outoja hahmoja etsimässä	17
3.1	Toiminta tarinan ytimessä	17
3.2	Tunteet ohjaamassa kulkijaa	18
3.3	Usko rivienvälissä yllättää	21
4	Mikä siellä oikein kummittelee?	25
4.1	Uskomustarinat, tulkinta ja paikka	25
4.2	Kummitukset yhteisössä, toiseus kehyksenä	29
5	Johtopäätökset	32
	Lähteet	33
	Aineisto	33
	Verkojulkaisut	33
	Tutkimuskirjallisuus	34

1 Johdanto

Kummitustarinat ovat meille kaikille varmasti tuttuja. Pystymme osoittamaan oman kotikaupunkimme tunnetun kummitustalon, karmivan metsän tai oudoista sattumuksista tunnetun tienpätkän; kenties jotkut meistä ovat menneet etsimään näitä kummien kohtaamisten paikkoja oman kokemuksen toivossa! Tällaisiin paikkoihin sitoutuu paljon erilaisia merkityksiä ja muistoja, joko henkilökohtaisia tai yhteisön jakamia.

Tutkielmassani tarkastelen tällaista Oulun alueella sijaitsevaa oudoista kummitusten kohtaamisista tunnettua paikkaa. Kummitusten asuttamaksi uskottu metsäkaistale on herättänyt internetin keskustelupalstoilla niin vakavaa kuin myös humoristista keskustelua jo usean vuoden ajan. Tutkimusaineistonani toimii näistä erikoisista kohtaamisista käydyt verkkokeskustelut.

Tutkielmani tarkentuu analysoimaan kummittelevaan paikkaan tehtyjä retkiä sekä kummittelun syiksi kerrottuja tulkintoja. Pohdin myös kummitustarinoiden merkitystä suhteessa kummittelun paikkaan sekä niiden mahdollisia yhteisöllisiä merkityksiä.

Tutkielman näkökulma tarkentuu etenkin paikkaan ja paikallisuuteen liittyviin kysymyksiin. Tutkielma tarkastelee siis kummitustarinoiden vaikutusta nykyhetken toimintaan, menneisyyden vaikutusta niiden tulkintaan sekä merkityksiä, joita paikalle syntyy nykyhetken, toiminnan ja menneisyyden kohtaamisessa.

1.1 Oulunsalon harmaat

Oulunsalo – joka vielä vuoteen 2013 asti oli oma kuntansa – on Oulun eteläinen kaupunginosa. Se tunnetaan laulaja Saara Aallon kotikaupunkina, Oulun lentokentästä, sekä paikallisten kesken Kapteeni-kauppakeskuksesta. Se on kuitenkin tullut tunnetuksi 2000-luvun aikana erityisesti internetin keskustelupalstoilla siellä tapahtuneiden yliluonnollisten kohtaamisten takia. Tarinoiden näyttämönä toimii Oulun lentokentän lähistöllä oleva Oulunsalon asuinalueen metsä, siellä oleva hiekkakuoppa, sekä sen lähetyvillä oleva hylätty rakennus.

Oulunsalon harmaiksi kutsuttuja pitkiä, ihmismäisiä ja harmaita olentoja voi keskustelupalstojen mukaan kohdata tässä metsässä. Hahmojen kuvaillaan seuraavan metsässä kulkijaa sekä vain seisovan – joskus myös leijuvaan – metsän siimeksessä. Näihin kummituksiin yhdistetään joskus myös erilaisia äänihavaintoja ja tunteita.

Kohtaamisista ja tulkinnoista vilisee erilaisia kertomuksia, jotka herättävät keskustelua internetin keskustelupalstoilla kuten Redditissä, Suomi24:ssä, Jodelissa sekä Ylilaudalla. Oli kyseessä keskustelijan mielestä sitten kummitus, luonnonilmiö tai vain muita pelotteleva metsässä kulkija, on Oulunsalon harmaista tullut osa suomalaista internet-tarina kaanonina: ”Oulunsalossa on tietysti Oulunsalon Harmaat, viimevuosina yksi tunnetuimpia legendoja netissä” (Reddit 2025).

1.2 Aiheen rajaus ja tutkimuskysymykset

Oulunsalon harmaisiin liittyvissä keskustelupalstoissa merkittävänä huomiona nousee esiin ilmiön paikallisuus. Maantieteellisesti tiettyyn paikkaan rajautuvat tarinat jäävät usein vain paikallisesti keskustelluiksi ilmiöiksi, vaikka internet mahdollistaisi myös niiden laajemman leviämisen (Debies-Carl 2021, 52; McNeill ja Tucker 2018, 6–7).

Vaikka Oulunsalon harmaat saatetaan mainita myös muissa kummitteluun tai internet-tarinoihin liittyvissä keskusteluissa, keskustellaan niistä kuitenkin eniten paikallisten välisesti. Oulunsalon harmaat mainitsevat keskustelupalstat liittyvät yleensä joko yleisemmin Oulun alueella oleviin kummitteleviin paikkoihin tai pelkästään ilmiöön itseensä. Keskustelijat usein ilmoittavat itse olevansa alueelta tai sen lähistöltä kotoisin, jolloin ilmiön merkitys paikallisena tietona nousee esille. Siinä missä ilmiö saatetaan tuntea nimeltä myös yleisemmin, ovat keskustelut kuitenkin runsaimpia paikallisesti sitoutuvissa konteksteissa.

Aineiston selvän paikantumisen vuoksi tutkielman aihe rajautuu tarkastelemaan Oulunsalon harmaita etenkin niistä käytyjen keskusteluiden paikallisuutta ilmentävien ominaisuuksien kautta. Tarkemmin aiheiksi keskittyvät kertomukset paikalla käymisestä sekä kummitteluun sitoutuvat tulkinnot. Tutkielman aiheena ovat siis syyt, joita tarinoissa annetaan kummittelulle, kummitustarinoiden synnyttämä toiminta sekä se mikä kaikki paikkaa oikeastaan kummittelee.

Merkittävä tarinoiden paikallisuutta ilmentävä toiminta on tarinan tapahtumapaikalle toteutetut vierailut. Kun tarinaan liittyy jokin tiedetty tarkka paikka, tuo se mahdollisuuden sinne vierailuun (McNeill ja Tucker 2018, 22) ja myös Oulunsalon harmaat innoittavat tällaista toimintaa yleisössään.

Kummittelun paikalle toteutetut vierailut ovat selvästi esillä aineistossa: iso osa Oulunsalon harmaista käydyistä keskusteluista ovat kommentoijien omia kertomuksia paikalla käymisestä. Käsittelen näitä tutkimusretkiä laajasti osana Oulunsalon harmaiden

tarinaperinnettä, jolloin analyysini kohteena on yksittäisten retkien kuvausten lisäksi niihin liittyvät reaktiot sekä keskustelut. Pyrin selvittämään näiden tutkimusretkien merkitystä niiden toteuttajille, niistä lukevalle yleisölle sekä laajemmin niiden merkitystä Oulunsalon harmaiden uskomusperinteessä.

Tutkimusretkien lisäksi tulkinnat Oulunsalon harmaiden taustasyistä herättävät paljon keskustelua. Harmaita olentoja pyritään selittämään toisaalta luonnonilmiöinä tai kertojien mielikuvituksen tuotteina, mutta tulkinnoissa nousee esille myös Oulunsalon historiaan ja alueen yhteisöön sitoutuvia tulkintoja. Aiheeni rajautuu siis tarinoiden innoittaman toiminnan lisäksi myös tapoihin, joilla tarinoita merkityksellistetään ja tulkitaan paikkasidonnaisin tavoin.

Tarkempina tutkimuskysymyksinäni toimivat:

1. Millaisia merkityksiä alueella vierailulla on Oulunsalon harmaiden uskomusperinteessä?
2. Millaisia syitä tarinoiden kummittelulle annetaan paikallisessa kontekstissa?
3. Mitä tarinan tulkinnat kertovat paikaan liittyvistä merkityksistä hauntologisesta ja sosiaalista todellisuutta kuvaavasta näkökulmasta?

2 Teoreettinen viitekehys ja metodologia

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys rakentuu erityisesti tarinatutkimuksen käsitteiden avulla, jonka lisäksi hyödynnän analyysissäni hauntologiassa (eng. hauntology) esitettyjä teorioita. Aloitan avaamalla käyttämiäni käsitteitä sekä teorioita, jonka jälkeen esittelen aiheesta aiemmin tehtyä tutkimusta. Aiemmassa tutkimuksessa merkityksellisiä ovat erityisesti tarinoiden inspiroimiin retkiin, internetissä kerrottuihin kummitustarinoihin sekä hauntologian ja ympäristön kohtaamiseen liittyvät tutkimukset.

Tämän jälkeen esittelen analysoitavan aineiston ja sen muodostumisprosessin. Aineiston kuvauksen yhteydessä esittelen myös keskustelualustat, joiden kommentaasteista aineisto koostuu. Alustoja esitellessä erityisesti niiden ominaisuudet sekä niiden väliset erot korostuvat. Samalla esittelen käyttämäni analyysimenetelmät ja kuvailen analyysini vaiheita sekä perustelen aineistoa käsitellessä tekemiäni valintoja.

2.1 Viitekehys ja käsitteet

Tutkielman viitekehysten pohjana toimii etenkin uskomustarinan käsite. Tutkielmassa tarina muotoutuu Linda Déghin (1991) esittämään kuvaukseen nojaten. Dégh kuvaa uskomustarinan (eng. belief legend) olevan kertojan ja yleisön reaaliaikailmaan sijoittuva kertomus, joka kuitenkin esittää jonkin arkitodellisuudesta poikkeavan tapahtuman. Tarinassa esiintyy usein myös erikoisia ja yliluonnollisia elementtejä. Tarina liikkuu siis uskottavuuden ja epäuskottavuuden välillä, saamatta tai tarvitsematta kuitenkaan varmoja vastauksia sen todenmukaisuudesta. (Dégh 1991, 15, 32.) Déghin tavoin en näe tarinaa yksittäisenä tekstinä, vaan pikemminkin eri variaatioiden, niistä esitettyjen mielipiteiden ja tarinan ympärillä käytyjen keskustelujen muodostamana kokonaisuutena. Sen sijaan että uskomustarina olisi tiettyyn muotoon asettuva laji, lähestyn sitä alati muuttuvana ja elävänä prosessina. (Dégh 1991, 18–19, 30.) Yksittäinen tarina, muut yhteisössä sen kanssa rinnakkain elävät tarinat, sen kertojat sekä vastaanottava ja osallistuva yleisö ovat kaikki osa uskomusperinnettä sekä tarinan käsitettä (Ellis 2003, 4).

Uskomustarinan käsitteen lisäksi lähestyn aineistoani ostension käsitteen avulla. Ostensio on alun perin semiotiikasta lainattu käsite, jonka hyödyllisyyttä folkloristiikassa alun perin pohtivat Linda Dégh ja Andrew Vázsonyi (1983) artikkelissaan *Does the Word "Dog" Bite? Ostensive Action: A Means of Legend-Telling*. He kuvailevat ostensiota verbaalisesta kerronnasta eroavaksi kerronnan muodoksi. Ostensiivinen toiminta on siis tarinoissa

kuvailtujen tapahtumien tai niistä inspiroituneen toiminnan toteuttamista tarinamaailman ulkopuolella, oikeassa elämässä. Sen sijaan että tarina kerrottaisiin uudelleen suullisesti, se välitetään eteenpäin sen toiminnan avulla. (Dégh ja Vázsonyi 1983, 29.)

Dégh ja Vázsonyi esittelevät kolme ostension eri muotoa: puhtaan ostension, pseudo-ostension, sekä kvasiostension. Bill Ellis (2003, 224) kuvailee ostension muotojen eroavuuksia tarinoiden ja toiminnan eri variaatioiden tulkinnassa toimivina työkaluina. Hän kuvailee kvasiostension tarkoittavan tilanteita, joissa outo tai selittämätön asia tulkitaan olemassa olevan tarinaperinteen avulla. Pseudo-ostensiolla tarkoitetaan taas toimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa ”todisteita” jonkun olemassa olevan tarinan todenmukaisuudesta. (Ellis 2003, 224–225.) Puhdas ostensio on sen muodoista kenties suorasukaisin. Sillä tarkoitetaan tarinoiden tapahtumien näennäisen tarkkaa toteuttamista (Ellis 2003, 225). Esimerkki tällaisesta ostensiivisesta toiminnasta on Yhdysvalloissa vuonna 2014 tapahtunut puukotus, jossa kaksi nuorta puukottivat ikätoveriaan uskoen teon rituaalinomaisesti kutsuvan internethahmo Slender Manin luokseen (Manning 2018, 156).

Ostension avulla voidaan käsitteellistää miten tarinat eivät pelkästään ole olemassa abstrakteina narratiiveina, joihin joko uskotaan tai ollaan uskomatta ja joita kerrotaan tai ollaan kertomatta. Ostension käsiteellä voidaan siis tutkia sitä, miten tarinoita myös toteutetaan. Tarinat lipuvat konkreettisesti osaksi elettyä elämää, vaikuttaen ihmisten toimintaan, ympäröivän maailman tulkintaan ja aiheuttaen seuraamuksia myös eletyssä todellisuudessa.

Ostensio ei näyttäydy puhtaan ostension äärimuodossa aineistossani, vaan sen sijaan hyödynnän erityisesti kvasiostension käsitettä aineiston tulkinnassa. Niiden lisäksi *legend trip* on tutkimukselleni keskeinen käsite, jonka Debies-Carl (2021, 34) kuvailee erääksi ostension muodoksi. Olen suomentanut *legend trip* -käsitteen tutkimusretkeksi.

Tutkimusretkellä tarkoitetaan tarinoiden inspiroimia retkiä, joiden kohteena on tarinoiden tapahtumapaikka. Debies-Carl esittää tarinan todenmukaisuuden selvittämisen olevan tutkimusretkien pääsääntöinen merkitys. Ellis (2018, 69) kuitenkin huomauttaa, että etenkin nuorten toteuttamissa tutkimusretkissä niiden merkityksellisyys sijaitsee uskon sijaan niiden mahdollistamassa pelon ja aikuistumisen kohtaamisessa. Tällöin tarina esimerkiksi paikan yliluonnollisuudesta toimii enemmänkin löyhänä kehyksenä tutkimusretkelle, eikä kaikkia tutkimusretkiä voi nähdä osallistujiensa uskon ilmentymänä.

Kuitenkin myös usko on tutkimukseni kannalta tärkeä käsite. Tarinan käsitteen ytimeen on aiemmassa tarinatutkimuksessa yhdistetty kerrotun epätodenmukaisuus sekä kertojien usko kerrottuun. Kertojien uskon tai epäuskon on kuitenkin haastavaa todistaa varmasti, jonka vuoksi sitä ei voi pitää tarinan määritelmälle ehdottomana. Sen merkitystä tarinoissa ei kuitenkaan voi myöskään täysin mitätöidä. (Ellis 2003, 6.) Analyysissäni en siis pysty tutkimaan suoraan kertojien uskoa kertomaansa vaan pikemminkin tapoja, joilla uskosta puhutaan. Vaikka aineistossani painottuu erityisesti tunnekokemusten merkitys, esiintyy usko usein myös tarinan rivien välissä tai kertojien kokemusten reunamilla. Usko ja tunne ovat esillä aineistossa ja niiden ympärille rakentuvat merkityksellistämisprosessit toimivat tutkimusretkien analyysin ytimessä.

Siirtyessäni tutkimusretkien analyysistä kummittelun tulkintojen analyysiin, nousevat 'kummittelu' ja 'kummitus' myös erityisen tärkeiksi käsitteiksi. Siinä missä aineistossa tarinankertojat käyttävät sanaa 'kummitus' kuvaamaan kohtaamaansa olentoa sekä sanaa 'kummittelu' kuvaillessaan näiden olentojen läsnäoloa paikassa, toimivat ne myös teoreettisina käsitteinä ja teorioina analyysissäni.

Hauntologiassa kummitukset ja kummittelu mielletään yliluonnollisten ja ontologisesti todellisiksi koettujen kummitusten sijaan metaforisiksi menneisyydestä nouseviksi kummituksiksi. Hauntologiassa kummituksien voidaan nähdä siis olevan esimerkiksi menneisyyden väkivallantekojä sekä sosiaalisia epäoikeudenmukaisuuksia, jotka 'kummittelevat' niin läsnäolollaan kuin myös poissaolollaan. (Hollan 2019, 451–452.) Hauntologiassa kummitus ei siis tarkoita kirjaimellista olentoa, vaan pikemminkin kummituksen lailla nykyhetkessä pysyvää ja vaikuttavaa muistutusta johonkin mitä on tapahtunut tai jota ei enää ole (Fisher 2012, 19).

Vaikka tutkin uskomustarinoissa esiintyviä kummitusolentoja, ovat myös hauntologiset kummittelun käsitteet oivallisia analyysissäni. Tutkimusretkien kohteena on todettu usein olevan paikkoja, joissa tiedetään tai uskotaan tapahtuneen väkivaltaisia tai tapaturmaisia kuolemia (Ellis 2003, 186). Tämä näkyy myös Oulunsalon harmaisiin liittyvissä tarinoissa. Näin hauntologiset kummittelun käsitteet tarjoavat mahdollisuuksia myös analyysissäni.

Käytän hauntologian käsitteitä analysoidessani tapoja, joilla menneisyyden tragediat nousevat esiin osana Oulunsalon harmaiden uskomusperinnettä, sekä miten uskomustarinat vaikuttavat näihin metaforisiin kummituksiin. Tällöin hauntologinen kummittelu ja uskomustarinoiden kummittelu kohtaavat sekä sitoutuvat toisiinsa. Sovellan myös hauntologisia kummittelun

käsitteitä tutkiessani tapoja, joilla uskomustarinoiden kummituksia hyödynnetään alueen sosiaalisten jännitteiden uudelleen tuottamisessa.

2.2 Aiempi tutkimus

Kummitustarinoita ja yliluonnollisia kokemuksia on tutkittu folkloristiikassa paljon. Tutkielmassani keskityn kuitenkin yliluonnollisten kokemusten sijaan Oulunsalon harmaiden tarinoiden inspiroimaan toimintaan ja niistä tehtyihin tulkintoihin, enkä niinkään kertojien yksittäisiin henkilökohtaisiin kokemuksiin. Tutkimukseni kohde on siis uskomustarinat ja -perinne sekä tarinoiden merkitys yhteisössä eikä niinkään yksilön kokemukset.

Uskon ja tunnekokemusten merkitystä tarinoin ja niiden ympärillä oleviin yhteisöihin on tutkinut Willsey (2020) artikkelissaan *Dear David: Affect and Belief in Twitter Horror*. Willsey pohtii uskon lisäksi tunnekokemusten suhdetta kollektiivisen tarinankerronnan muodostumisessa. Willsey (2020, 155) esittää, että uskon lisäksi tarinan herättämät tunnekokemukset sitovat ja aktivoivat yleisöä osallistumaan kerrontaan. Hän toteaa, että tunnekokemuksia herättävät tarinat eivät välttämättä synnytä pelkästään uskoon pohjautuvia yhteisöjä vaan niiden lisäksi ne voivat muodostaa myös tunteisiin perustuvia yhteisöjä.

Willsey näkökulma keskittyy tarinan yleisön emotionaaliseen osallistumiseen ja uskoon suhteessa etenkin kaupalliseen ja omaehtoiseen tarinankerrontaan digitaalisessa ympäristössä. Tämä eroaa omasta näkökulmastani, joka taas keskittyy tarinoiden innoittamiin tutkimusretkiin, niiden kerrontaan internet keskustelupalstoilla sekä näiden tarinoiden tulkintakehyksiin. Willseyn näkemykset uskosta ja tunnekokemuksista ovat kuitenkin tutkimukseni kannalta merkityksellisiä. Sovellan Willseyn tunnekokemusten ja uskon dynaamista suhdetta kuvaavia ajatuksia ja yhdistän ne tutkimusretkien sekä kummittelun tulkinnan analyysiin.

Tarinoiden inspiroimia tutkimusretkiä on tutkittu 1960-luvulta alkaen. Tutkimusretkiä on tapahtunut eri puolilla maailmaa, mutta niiden tutkimus sekä niistä esitettyjen kuvausten kerääminen on ollut yleisempää Pohjois-Amerikassa (McNeill ja Tucker 2018, 9–10). Englanninkielistä legend trip -termiä on ensimmäistä kertaa käyttänyt Gary Hall (1973), tutkiessaan Ohion osavaltion kummitustarinoiden tapahtumapaikkoja.

Tutkimusretkiä on tutkittu myös verkkoympäristössä. Debies-Carlin (2021) artikkeli *Click "Here" to Post a Comment: Legend Discussion and Transformation in Online Forums* käsittelee osin tutkimusretkistä käytyä keskustelua internetissä. Artikkelin ei kuitenkaan

tarkennu pelkästään tutkimusretkiin vaan se käsittelee keskustelupalstoilla käytyjä keskusteluja myös laajemmin. Debies-Carl analysoi internetin ominaisuuksien vaikutusta nykytarinoiden ja etenkin kummitustarinoiden elämään internetissä. Artikkelissa merkityksellisiä ovat erityisesti siinä tehdyt huomiot kummitustarinoiden ja internetympäristön suhteesta niiden paikallisuuteen, joiden tematiikkaan pyrin analyysissäni syventämään.

Niin ikään internetissä käytyjä kummitteluun liittyviä keskusteluja suomalaisesta näkökulmasta on tutkinut Koski (2016) artikkelissaan *Discussing the Supernatural in Contemporary Finland: Discourse, Gengres, And Forums*. Koski analysoi artikkelissaan erilaisia internetissä esiintyviä yliluonnollisiin kokemuksiin liittyviä diskursseja suomalaisesta kontekstista. Kosken tutkimus kontekstualisoi tutkimukseni suomalaista verkkoympäristöä, näkökulmaltaan keskittyen kuitenkin tutkimaan ilmiön kokemuksellisuutta sekä yliluonnollisuuteen liittyviä diskursseja.

Hauntologiaa on hyödynnetty teoreettisena välineenä erityisesti psykoanalyysissä, sosiologiassa sekä taiteentutkimuksessa (Fiddler 2019, 464; Paphitis 2020, 343). Sen mahdollisuuksia antropologiassa, folkloristiikassa ja arkeologiassa on kuitenkin myös tuotu laajasti esiin (Good, Chioyenda ja Rahimi 2022; Paphitis 2020). Hauntologian teorioiden avulla on tutkittu esimerkiksi niin populaarikulttuurissa näkyviä menneisyyden nostalgiaa ja menetettyjä tulevaisuuksia (Fisher 2012) kuin myös rasismien ja kolonialismin vaikutuksia niitä kohdanneissa yhteisöissä (Good Chioyenda ja Rahimi 2022). Hauntologian mahdollisuudet ovat siis laajat.

Metaforisten ja todellisten koettujen kummittelujen erottaminen on ollut keskustelunaiheena hauntologiassa. Martha ja Bruce Lincoln (2015) esittävät kummittelun käsitteen jakamisen kahteen: ensisijaiseen ontologisesti todelliseksi koettuun kummitteluun (eng. *primary haunting*) sekä toissijaiseen metaforiseen kummitteluun (eng. *secondary haunting*). Ensisijaisen kummittelun piirteiksi yhdistetään sen todeksi koettu luonne sekä sen kummituksen henkilökohtainen ja välitön luonne kummittelun kohteena olevaan henkilöön. Toissijaisen kummittelun kuvataan taas olevan vähemmän välitön sekä vaikeasti käsinkosketeltavien tunteiden merkkäama, jonka esimerkiksi tutkija asettaa metaforisen kummittelun kehykseen. (Lincoln ja Lincoln 2015, 200–201.) Douglas Hollan (2019, 451–452) tuo kuitenkin esiin, että nämä kummittelun tavat voivat myös sekoittua. Byron Good, Andrea Chioyenda ja Sadeq Rahimi (2022) myös huomauttavat, että tarkka rajanveto on

haastavaa erityisesti kulttuurien tutkimuksessa ja antropologiassa, joissa tutkimuksen kohteena olevissa yhteisöissä kummitukset voivat olla osa ontologista arkea.

Hauntologiassa on tutkittu myös ympäristön vaikutusta aavemaiseen tilaan ja siellä tuntuviin metaforisiin kummituksiin. Michael Fiddler (2019) esittää teoreettisen mallin tiettyä tilaa ja paikkaa metaforisesti kummittelevien kummitusten tutkimukseen artikkelissaan *Ghost of Other Stories: a Synthesis of Hauntology, Crime and Space*. Hän pohtii tapoja, joilla ympäristö ja sen historia voivat tehdä tilasta kummittelevan, sekä näin ohjata tilan tulkintaan. Fiddler kuitenkin tutkii kummittelua erityisesti taideteosten kontekstissa.

Hildegunn Traa (2020) rakentaa oman tutkimuksensa Fiddlerin teoriaa soveltaen ja yhdistää siinä esitetyt paikan kummitteluun liittyvät näkemykset folkloristiseen kehykseen. Traa (2020) tutkii Pohjois-Norjassa kerrottuja toiseen maailmansotaan liittyviä kummitustarinoita ja asettaa niiden sisällön vuoropuheluun Norjan toiseen maailmansotaan liittyvien kansallisten traumojen ja muistojen kanssa. Hän tuo esiin tapoja, joilla hauntologiset kummitukset sekä tiettyyn paikkaan ja maisemaan liittyvät sekä siellä näkyvät menneisyyden tapahtumat voivat vaikuttaa myös osana uskomustarinaperinnettä. Nämä maiseman, tunnelman, uskomustarinoiden ja hauntologian risteämäkohdat toimivat myös analyysini tärkeänä pohjana.

2.3 Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto on muodostettu Oulunsalon harmaista käytyjen verkkokeskustelujen kommentteista. Aineistoksi valikoitui erilaisia keskustelupalstoja, joissa Oulunsalon harmaat olivat joko pääaiheena tai joissa ne mainittiin. Mukaan valitut keskustelupalstat ovat vuosien 2003–2025 aikana aloitettuja, jotka kaikki ovat vielä avoimia uusille kommenteille.

Esimerkiksi vanhimman aineistossa olevan keskustelupalstan (Suomi24 2003) kommentit ajoittuvat vuosien 2003–2025 ajalle. Debies-Carl (2021, 50) kuvaa keskustelupalstojen olevan kuin internetin jäädyttämiä sekä pitkittyneitä tarinankerronta sessioita, jotka heräävät eloon uuden osallistujan liittyessä siihen.

Lähestyn aineistoa teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, jolloin aineiston muodostaminen ei ole tapahtunut mihinkään olemassa olevaan teoriaan pohjautuen vaan aineiston itsensä pohjalta. Aineiston abstrahointi- ja analyysivaiheessa kuitenkin nojauduin esittelemiini käsitteisiin sekä tutkimukseni viitekehykseen. (Tuomi ja Sarajärvi, 109–110.)

Aloitin aineiston muodostamisen sen erittelyllä ja pelkistämällä. Aineiston keruu tapahtui 9.–20.3.2026 välisenä aikana. Kävin lävitse keskustelupalstoja ja koodasin sieltä tutkimukselleni merkityksellisiä viestejä. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 118.) Keräsin kommentit erilliseen tiedostoon aineiston systemaattisen analyysin helpottamiseksi. Palasin kuitenkin analyysivaiheessa myös keskustelualustoille, jolloin erityisesti keskusteluissa käydyn vuorovaikutuksen havainnointi oli helpompaa.

Analyysiyksikkönä tutkimuksessa toimivat kokonaiset kommentit, ilmaukset ja lauseet, jotka ilmaisevat tutkimuksen teemoja. Pelkistämisen ja alustavan koodauksen jälkeen jatkoin aineiston rakentamista käsiteltävään muotoon ryhmittelemällä kommentit yläluokkiin ja siitä edelleen alaluokkiin. Aineistosta muodostamiani yläluokkia, eli tutkimusretkiä sekä tulkintoja, yhdistää niiden ilmiön paikallisuutta ilmentävä luonne. Yläluokat jaoin alaluokiksi, jotka tarkentavat niissä esiintyviä teemoja. Tutkimusretket jakautuivat uskon ja tunnekokemusten merkityksiä kuvaaviksi alaluokiksi. Paikalliset tulkinnat jaoin taas historiaa ja sosiaalista todellisuutta kuvaaviksi luokiksi. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 122–125.)

On kuitenkin huomioitava, että jako ylä- ja alaluokkiin on tehty aineiston analysoinnin systematisoinnin vuoksi. Jaottelemani luokat ja teemat eivät kuitenkaan esiinny aineistossa niin yksiselitteisesti. Olen tehnyt jaon omien tulkintojeni pohjalta, joiden käytettävyyttä perustelen analyysissäni. Aineistossa teemat ovat usein esillä rinnakkain ja jopa limittäin, joskus sekoittuen toisiinsa. Olen pyrkinyt tuomaan ilmi tämän teemojen limittävyyden aineiston analyysissä, jotta aineiston ja ilmiön todenmukaisuus olisi esitetty mahdollisimman tarkasti.

Muodostamastani aineistosta on huomioitava sen internetlähtöisyys ja tutkittavien alustojen ominaisuudet, sekä niiden väliset erot. Valitsin aineistoon kommentteja neljältä eri keskustelualustalta (Suomi24, Reddit, Jodel, Ylilauta). Määrällisesti suurimman osan aineistosta muodostavat Reddit- ja Suomi24 verkkosivuille julkaistut viestit. Ylilaudalta aineistossa on kommentteja kahdesta keskustelusta ja Jodelista ainoastaan yhdestä. Tämä voi johtua Redditin ja Suomi24 sivustojen suuremmasta käyttäjämäärästä, niiden valtavirtaisemmasta suosioista sekä keskustelujen vanhemmasta iästä, mutta siihen voivat mahdollisesti vaikuttaa myös Jodelin ja Ylilaudan ominaisuudet.

Jodelin viestit ovat muodoltaan hyvin lyhyitä ja yksittäisen viestin merkkiraja on hyvin pieni verrattuna muihin alustoihin. Tämän takia osa siellä julkaistuista pidemmistä kommenteista on julkaistu useammassa osassa. Alustojen eroista huomattavaa on myös se, että Jodel ja Ylilauta

eivät käytä nimimerkkejä, vaan ketjuihin vastaajat erotetaan vastausjärjestyssä kuvaavan numeron avulla.

Ylilauta-sivustolla on myös ominaisuus, jonka vuoksi pitkään epäaktiivisena olleet viestiketjut poistuvat käyttäjien saatavilta. Onkin huomion arvoista, että internetissä oli saatavilla linkkejä Ylilaudalla julkaistuihin Oulunsalon harmaita käsitteleviin ketjuihin, jotka olivat kuitenkin jo poistuneet tutkimuksen teon alkaessa. On siis todennäköistä, että Oulunsalon harmaisiin liittyvää sisältöä on ollut aiemmin laajemmin saatavilla, joka voi vaikuttaa aineiston muodostamaan kuvaan ilmiöstä.

Alustojen väliset erot ovat kuitenkin suhteellisen pieniä ja koen eri alustojen sisällyttämisen aineistossa toimivana.

2.4 Etiikka

Eettiset kysymykset ja niiden pohdinnan tulee kulkea mukana läpi tutkimuksen koko elinkaaren. Erityisesti ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen kontekstissa tutkimusetiikka ei sijaitse pelkästään lakiin kirjattujen säännösten seuraamisessa vaan tutkimuseettinen pohdinta ilmenee niin ikään tutkijan työhön liittyvissä jokapäiväisissä valinnoissa. (Vakimo 2010, 87, 93.) Tutkija on ennen kaikkea itse vastuussa tutkimuksensa eettisestä toteuttamisesta. Tutkijan on omilla toimillaan toteutettava ja varmistettava hyvien tieteellisten käytäntöjen ylläpitäminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 14.)

Erityistä eettistä huomiota vaatii aineistoni internetlähtöisyys. Vaikka kaikki aineistona käyttämäni keskustelut on julkaistu julkisille alustoille, on huomioitava verkkoon julkaistaviin aineksiin liittyvän erilaisia käsityksiä yksityisyyden ja julkisuuden rajoista (Kosonen ja muut 2018, 120). Se mikä ulkopuoliselle vaikuttaa tietoisesti julkiselta voi alkuperäisen julkaisijan mielestä olla tarkoitettu yksityiseksi. Ei voida olettaa, että pelkästään internet keskustelufoorumille julkaiseminen on luvan anto sen tutkimiseen.

Yksittäisten keskustelijoiden luvanpyytäminen ei kuitenkaan ole käytännöllistä. Keskustelufoorumit ovat vielä avoimia mahdollisille uusille kommenteille, jolloin luvanpyytäminen ei myöskään ole täysin mahdollista. Saman huomion on myös tehnyt Debies-Carl (2021, 37) artikkelissaan. Kommentoijien yksityisyyden turvaamiseksi en viittaa keskustelupalstojen kommentteihin heidän nimimerkeillään. Internet alustana tuo kuitenkin ongelmia tämänkaltaiseen anonymisointiin: käyttäessä suoria sitaatteja keskustelupalstoilta, keskustelijoiden nimimerkit on helppo löytää selainhaun avulla (Kozinets 2010, 146).

Keskustelijoiden nimimerkeissä tai kommenteissa on kuitenkin hyvin vähän tunnistetietoja, jonka vuoksi arvioin niiden käytön aineistossani eettisesti hyväksyttäväksi.

Yksityisyydensuojan varmistamiseksi en ole käyttänyt suoria lainauksia selvästi tunnistetietoja sisältämiin kommentteihin.

3 Outoja hahmoja etsimässä

Analyysissä tarkastelen tutkimusretkiä käsitteleviä kommentteja ja keskusteluja. Lähestyn tutkimusretkiä ostensiivisena toimintana, ja analysoin miten ne toimivat osana Oulunsalon harmaiden uskomusperinnettä. Analyysissäni pyrin selvittämään millaisia merkityksiä kertojat antavat omille tutkimusretkilleen, sekä millainen merkitys niillä on laajemmin uskomusperinteessä. Analyysini jakautuu käsittelemään aineistosta esiin nousseita uskon ja tunnekokemusten teemoja, sekä niiden risteämiskohtien.

Aloitan analyysini pohjustamalla tutkimusretkien merkitystä Oulunsalon harmaiden uskomusperinteessä yleisesti. Esittelen miten tutkimusretket esiintyvät ja miten niissä korostuvat paikallisuuden teemat. Tämän jälkeen siirryn esittelemään tutkimusretkiä erikseen uskon ja tunnekokemusten kehyksissä.

3.1 Toiminta tarinan ytimessä

Oulunsalon harmaat mainittiin keskusteluissa, jotka liittyivät pelkästään niihin sekä keskusteluissa, joissa puhuttiin yleisemmin Oulun alueen kummituksista.

Oulunsalon harmaat tuotiin esiin keskusteluissa, joiden aloittaja oli kiinnostunut löytämään Oulun alueelta ”haamujahdin” (Reddit 2024c) kohteita. Oulunsalon harmaat mainitaan useammassa kommentissa potentiaalisena kohteena tällaiselle tutkimusretkelle. Yksi kommentti Oulunsalon harmaista herättää keskustelun niiden tarkasta sijainnista, sekä muiden toteuttamista tutkimusretkistä alueelle:

Hei jos näistä vois joku kertoa tarkan sijainnin nii oisin äärimmäisen kiitollinen!
Ollaan kaverin kaa yritetty monesti ettii mut ei oo löyetty. (Reddit 2024c.)

Kommentti saa vastauksen, jonka kirjoittaja toisaalta kyseenalaistaa ilmiön todenmukaisuuden, mutta kuitenkin myös jatkaa kommenttia kertomalla paikasta kiinnostuneelle myös tarkat ohjeet sinne pääsyyn:

Ette löytänyt monttuja vai haamuja (viimeisestä en ylläty)? Yksinkertaiset ajo-ohjeet: aja Oulunsalon keskusta. Hakeudu S-marketin edessä olevaan liikenneympyrään (2 ympyrää, se pienempi). Mene Kylänpuolentielle, aja sitä aika lailla 6 km (kaartaa oikealle päin kilometrien matkalla mutta tietä vaan eteenpäin). Vasemmalla, kun pääsette lentokentän taakse, ja alatte nähdä keltaisia laskeutumisohjausvalotornejä oikealla ja edessä. Katso Google Earth, montut näkyvät siinä selvästi, suuret ovat. Voitte jalkautua nyt, jatkaa kiitoratojen suuntaisesti vasemmalle kääntyvää tietä autolla tai ajaa Kisakankaalle ja lähteä kävelemään. (Reddit 2024c.)

Tarkkojen sijaintien, osoitteiden ja neuvojen jakaminen on usein läsnä keskusteluissa.

Useat keskustelut, jotka liittyvät pelkästään Oulunsalon harmaisiin alkavat kirjoittajan kertomuksella hänen omasta tutkimusretkestään tai halusta toteuttaa sellainen:

Onko teillä jakaa kokemuksia/tarinoita oulunsalon harmaista, kiinnostais kuunnella ku aateltiin kaverin kaa sinne poiketa tässä lähiaikoina 😊. (Reddit 2024a.)

Saatiin eilen kavereiden kanssa päähänpistos lähteä tutkimaan tätä kuuluisaa legendaa "Oulunsalon harmaista" [...] Onko kellään muulla kokemuksia Oulunsalossa liikkuvista hahmoista tai muunlaisesta yliluonnollisesta kyseisessä metsässä? (Suomi 24 2015.)

I recently came across this interesting lore/hearsay/not sure, but can someone brief me about the background behind so called Oulunsalon Greys? Like the story behind it, also the location probably coordinates (like precisely, I know Oulunsalon) and any other information you know about it. (Reddit 2024b.)

Keskustelijat ohittavat Oulunsalon harmaiden tarinan uudelleenkertomisen, sen sijaan mainitsemalla tarinan vain ohimennen nimellä. Debies-Carl (2021, 47) kuvailee tarinaan liittyvän informaation kysymisen sekä tarinan kertomatta jättämisen kannustavan muita keskustelijoita täyttämään tarinaan jäävät aukot. Kysyvien kommenttien vastauksissa oli huomioita tarinasta ja sen alkuperästä, jonka lisäksi sen uskottavuudesta keskusteltiin. Vastauksissa kuitenkin korostui tarinan erityinen suhde tutkimusretkiin: vaikka kommentteissa kysytään tarinan tapahtumapaikan tarkan sijainnin lisäksi myös tietoa tarinasta itsestään, olivat suurin osa vastauksista kertomuksia tutkimusretkistä.

Oulunsalon harmaiden tarinan merkitys kiteytyy erityisesti sen innoittamassa toiminnassa. Tutkimusretkiin tarvittava paikallinen tuntemus sekä tarinan merkitys osana Oulun alueen kummitteluun liittyviä keskusteluja kuvaavat tarinan paikallista merkittävyyttä. Tutkimusretkille esitetyt syyt ja niiden merkitykset toteuttajilleen kuitenkin vaihtelevat. Tutkimusretkien kuvauksissa niiden merkitys sitoutui joko niiden synnyttämiin tunnekokemuksiin tai niiden merkitykseen suhteessa kertojan uskoon.

3.2 Tunteet ohjaamassa kulkijaa

Tunteita ja tunnekokemuksia painottavat kommentit olivat huomattava osuus aineistossa. Tunteita painottavissa kommentteissa usko jää usein toissijaiseksi osaksi tarinaa sekä sen inspiroimia tutkimusretkiä. Vaikka usko saattaa olla läsnä kommentteissa ja sen rivien välissä, jää se niissä silti taka-alalle ja kertojien toimesta tarkastelemattomiksi.

Joissain kommenteista tutkimusretkellä koetut tunteet nousivat itse yliluonnollisen kokemuksen yläpuolelle. Tutkimusretken ei tarvinnut sisältää henkilökohtaista kummituksen kohtaamista vaan tutkimusretken tunnelma riitti tekemään retkestä merkityksellisen:

Pari kertaa on tullu käytyä yöllä kiertelemässä kun täällä suunnalla asun, mutta havaintoja ei ole. Toki semmoinen vähän aavemainen atmosfääri siellä. (Reddit 2024.)

Vuosia tullut pyöräilyä kyseisissä metsissä valosalla ja pimeällä. Mitään en ole nähnyt koskaan mutta kyllä siellä on joitain paikkoja missä tulee sellaisia kylmiä väreitä mitä ei muualla ole tullut. Salopään soraomonttujen läheisyydessä monesti tulee vilunväristyksiä ja pitää lisätä vauhtia. (Suomi24 2003.)

Henkilökohtainen kokemus pelkästä oudosta tunnelmasta voi riittää tekemään siitä merkityksellisen. Kokemuksen merkitys kuitenkin vahvistuu tutkimusretken ja tarinan kehyksessä, jolloin tietoisuus tarinasta kehystää paikan oudoksi ja aavemaiseksi. Se mikä ei välttämättä muuten olisi pelottavaa muuttuu ahdistavaksi, kun sitä katsoo paikkaan liitetyn tarinan lävitse.

Tämä näkyy aineistossa myös toisin päin toimivana prosessina. Ennen tarinan tuntemista toteutettu vierailu paikalle nähdään liittyvän osaksi kummitustarinaa, vaikkei vierailu paikalla ole ollutkaan suunniteltu tutkimusretki. Kokemukset, jotka ovat tapahtuneet ennen kuin kirjoittaja on kuullut tarinasta, muuttavat muotoaan sen kuulemisen jälkeen. Koetun vierailun tulkinta muuttuu, kun kuuliija asettaa sen tarinan kehyksen, jossa tarinan pelottavuus ja siihen yhdistetyt tunteet muuttavat oman kokemuksen jälkikäteen:

Hui! Itse oon käynny kaverin kanssa siellä lentokentän lähellä olevassa autiotalossa tutkimassa paikkoja. 🙈 enpä ois uskaltanu mennä jos oisin tiennyt jostain tämmösestä 😊. (Jodel 2018.)

Hyi helvetti, oon itse käynny siellä päin tosi menosti autolla ja hevosella. Enpä mee ennää. Kerran muistan ku oltiin ajelemassa siellä päin nii tuli tosi ahdistava olo, mutta ei kyllä mitään tapahtunu. (Jodel 2018.)

Tutkimusretkeilijöiden välillä käydään myös keskustelua tavoista, joilla kokemus olisi mahdollisimman todennäköinen. Ympäristö valjastetaan mahdollisimman otolliseksi jännittävän retken varmistamiseksi:

Nyt syksyn pintaan varmaan parhaat kelit vielä käydä kun lumi ei oo tukkinut metsäreittejä ja pimeys tuo oman kuulumuksensa mukaan 😊 Pieni rohkaisuryppy ja menoksi, tänne sitten kokemukset! (Jodel 2018.)

Ei oikeen osaa uskoa että valosalla vois tapahtua yhtään mitään, liekö syksymmällä taas käydä tutkimassa. Toki jos joku on nyt käynyt/tulee käymään nii vois infota onko käymisen arvon. (Jodel 2018.)

Myös ihmisten kertomusten mukaan tuntuu kuin hahmo ilmestyisi ihan satunnaisesti jonkun ajan oleilun jälkeen... En nyt tiedä onko kellonajalla väliä. Mihinkin aikaan olitte liikkeellä? [...] (vissiin hahmo ilmestyy jalankulkijoille...? ainakin useammista tarinoista päätellen ihmiset ovat käyneet marjassa ym metsikössä kunnes törmänneet tähän ilmiöön ja sitten on kiire tullut takaisin autolle.) (Suomi24 2015.)

Linda Dégh (1969, 80) kuvailee tarinoiden jakamisen ja siihen liittyvien rituaalienomaisten toimien valmistavan tutkimusretkeilijöitä kokemaan haluamansa kokemuksen. Paikka tulkitaan tarinan kautta ja kokemus korostuu oman jännityksenhaluisuuden varjolla. Tarinat ruokkivat tutkimusretkiä ja tutkimusretket ruokkivat tarinoita.

Kommenteissa ei välttämättä painoteta uskoa kummituksiin vaan tunnekokemus erottaa paikan arjesta erilliseksi. Kertomukset tutkimusretkistä – kohtasivat osallistujat kummituksia tai ei – muovautuvat osaksi Oulunsalon uskomusperinnettä niiden aikana koettujen (pelon) tunteiden kautta:

If you enjoy being afraid, Oulunsalon harmaat must be your next place to go. I have a few stories from there what has happened to me and my friends. I can write those stories down sometime if you want to hear about them. (Reddit 2024b)

Vaikka kommenteissa on läsnä myös implikaatio uskosta, syntyy merkitys silti suuremmin suhteessa tunnekokemuksiin.

Tunnekokemusten merkitys myös korostuu, kun se toteutetaan ryhmässä:

oulunsalon harmaat se kyllä täytyy olla! tuolla tuli teininä käytyä monta kertaa isolla kaveriporukalla ihmettelemässä ja kyllä sitä sai joskus jotain hurjia kokemuksia aikaan villillä mielikuvituksella. esim auto juuttui hiekkaan ja tarinan mukaan sinne ei saa mennä moottoriajoneuvolla. sitten sieltä löytyi jotain ristialttareita ja sellasta jännää. (Reddit 2024d.)

Vittu että kuumottaa lukea näitä keskellä yötä, pitää varmaan koittaa innostaa kavereita lähtemään tuonne :D. (Jodel 2018.)

Tutkimusretkien funktio ei ole niinkään pohtia uskoa tai kummitusten olemassaoloa.

Ryhmässä tehty toiminta ja jännityksen tunteet ovat uskoa ja tarinan selvitystä merkityksellisempiä. Kuten Ellis (2018, 68) toteaa: retki on itse tarinaa merkityksellisempää.

Esimerkit ilmentävät miten tarina toimii jännityksen lähteenä, joka tekee paikalle toteutetusta tutkimusretkestä tekemisen arvoisen sekä miten jännityksen tunteet toimivat varmennuksena tarinan uskottavuudesta.

Tunteet näyttäytyvät kahdessa eri merkityksessä tutkimusretkien toteutuksessa. Toisaalta tutkimusretket ovat sosiaalista toimintaa, melkein leikkiä, jolloin tutkimusretkien tavoitteena on kokea jännittäviä tunteita ja viettää aikaa ryhmässä. Tutkimusretkien yhteisöt eivät siis muodostu uskon vaan pikemminkin tunnekokemuksien avulla (Willsey 2020, 155). Uskolla on hyvin vähän merkitystä näissä tutkimusretkissä.

Tunnekokemusten merkitys on läsnä myös suhteessa uskon kysymykseen. Tutkimusretkellä koetut jännityksen tunteet tulkitaan kvasiostension kautta todisteeksi tarinasta (Ellis 2003, 224–225), jolloin oma vierailu paikalle koetaan onnistuneena ja jakamisen arvoisena. Kommenteissa toisaalta esitetään jonkin tasoista uskoa tarinaan ja sen yliluonnollisiin elementteihin, mutta tunnekokemukset kuin korvaavat uskon. Tarinoiden tapahtumapaikka on kyllästetty tarinoiden tunnekokemuksilla, jolloin jännitys korvaa yliluonnollisen kohtaamisen, näin tehden tunnekokemuksesta tutkimusretkien merkityksellisen osan.

3.3 Usko rivienvälissä yllättää

Jännityksen ja tunnekokemuksien takia tehty tutkimusretki voi päätyä vaikuttamaan osallistujien käsityksiin tarinasta ja todellisuudesta laajemmin. Oma kokemus retken aikana voi muuttaa käsityksiä siitä mikä on mahdollista. Tällöin osallistujien tekemä neuvottelu omien käsitysten ja uskon kanssa ohittaa tutkimusretkellä koettujen tunnekokemusten merkityksen. Aineistossa oli monia esimerkkejä tutkimusretkistä, joissa tutkimusretkien alkuperäinen merkitys muuttui retken aikana:

Eihän niihin tosissaan usko ennen kuin itse näkee joskus. Jostain 15-vuotiaasta asti me ollaan kavereitten kans käyty "harmaissa" hakemassa kunnon kuumotukset mut koskaan ennen ei oo mitään näkyny. Viime syksynä näin ekan kerran. Meitä oli yhteensä neljä, ajettiin auto siihen Kisakankaan hiihtomajan pihapiiriin ja lähdettiin kävelemään sitä hiekkapolkua (hiihtolatu ehkä) eteenpäin. Kaksi meidän porukasta käveli edellä, ja me kaksi muuta käveltiin perässä. Oltiin kävelty noin 500 metriä sitä hiekkapolkua, kun tää minun kanssa kävellyt kaveri sanoi että "Nyt tuli semmonen tosi painostava tunne" ja me nähään yhtä aikaa sen kaverin vasemmalla puolella, ehkä metrin päästä siitä polulta puiden välissä savuinen, pitkän ihmisen korkuinen muodoton jokin. Tuon paremmin mä en osaa sitä kuvailla, se näytti koostuvan jostain "kiinteästä" savusta/sumusta, ja se vaan helvetti jotenkin leijui siinä puiden välissä. Me nähtiin se yhtä aikaa, ja siinä ehdittiin muutaman sekunnin ajan tuijottaa sitä vielä tajuamatta mikä se on,

kunnes tämä kaveri puoleksi huutaa "Mikä vittu tuo on" ja lähtään juoksemaan autolle. Juoksin ehkä 100 metriä ja käänsin päätä, huomatakseni että tämä savuinen jokin "seuraa" meitä puiden lomasta. Siis se oli koko ajan ihan polun vieressä, ehkä 1-2 metrin päässä siellä metsässä. Siinä kun juostiin huudettiin niille kahdelle edellä kävelleelle kaverille että tulisivat helvetin äkkiä pois sieltä. On varmaan turha kertoa tähän loppuun että lähdettiin ihan vitun vikkelään sieltä kisakankaalta. En tiä uskoiko nämä kaks muuta kaveria koskaan kunnolla meidän tarinaa, mut mainittakoon vielä että tämä minun kanssa takana kävellyt kaveri on semmoinen joka ei ihan helpolla säikähdä tai ei käsittääkseen usko muutenkaan mihinkään "yliluonnolliseen".

Oon itse asunut Oulunsalossa koko ikäni ja nää mun kaverit asui ja asuu edelleen muualla, en tiä onko toi tärkeitä tietoa jollekkain mut kerroinpa silti 🤔. (Reddit 2024e.)

Kommentti alkaa esittelemällä ryhmän asennoitumista tarinaan ja sen todenmukaisuuteen ennen tutkimusretken toteuttamista, jonka jälkeen kertoja siirtyy kuvailemaan tutkimusretken kulkua. Tutkimusretken merkityksen kuvaillaan olevan ”kuumotusten”, eli jännittävien tunteiden hakeminen. Usko tarinaan ei ole toiminut ryhmälle kannustimena. Kertoja asettaa tutkimusretken erikoisiksi ja ahdistaviksi koetut piirteet vastakkain aiempien ontologisten käsitystensä kanssa, sekä painottaa ystäviensä luotettavuutta kokemuksessa.

Vaikka kertoja ei suoraan painota omaa uskoaan tarinaan, on usko kuitenkin huomattavissa kommentin rivien välissä. Kertoja painottaa paikalla olleen muita todistajia, jonka lisäksi hän painottaa ryhmäläisten olevan normaalisti skeptisiä yliluonnollisten asioiden suhteen. Retki on siis toiminut todellisuuskäsityksiä muovaavana kokemuksena, minkä seurauksena alkuperäiset tunnekokemuksia painottavat merkitykset ovat kaikonneet.

Samanlainen kehys näkyy myös toisessa tutkimusretki kertomuksessa:

Oltiin kaveteitten ka siellä telттаilee joskus 2015 kesän loppuilla. Mentiin sillä ajatuksella, että ei siellä mitää oo. No ekana iltana sit siinä alko laskeutuu sellanen "usva" sinne metsään ja kaikki näytti aavemaiselta. Vitsailtiin vielä, että ihmiset varmaan kutsuu sitä usvaa oulunsalonharmaaks. Oli sen verran paksu peite. Käytii siinä sit yöpuulle myöhemmi ja sitten ite justiisa nukahtamaisillaan ni kuuluu sellanen pitkä ujellus? Ihan ku sellanen naisen huuto tai jotain, mutta ei kuitenkaan sellanen ihmismäinen. En tiä oliko alkoholilla ja kummitusjutuilla siinä tekemistä, mutta se edelleen se ääni kummittelee mun päässä. Sitten kysyin seuraavana päivänä kavereilta, että kuuliko ne mitää. Ei kuulemma kuullu, voi olla että ne oli nukahtanu myös enne sitä. No seuraava yö sit vielä oltii ja itse en mitään kuullut/nähny, mutta kaveri kävi illalla kusella vähän kauempana ku sano, että käy kattomassa nyt näkykö mitää. No kohta sit kuulu helvetin kovaa juoksua ja kaveri suurinpiirtee alko repimään teltoja maasta ja hoki vaa että lähetää nyt äkkiä vittuun täältä. No pakattii kamat ja koitettii rauhotella kaverii. Sitten ku oltiin päästy takas kaverin luokse, niin sano että näki sellasia lipuvia hahmoja

siellä kauempana ja ei todellakaan jääny sinne ottamaan sen enempää selvää, että mitä vittuja olivat , mutta en oo ikinä nähny sitä niin kalpeena ku kerto tosta. Joskus myöhemmi ollaan puhuttu noista ja edellee aina jotenki muuttuu ahostuneeks, jos niistä puhuu. (Reddit 2024a.)

Uskon ja epäuskon rajojen hakeminen sekä niiden muutos on läsnä keskusteluissa. Aiemmissa esimerkeissä näkynyt asetelma epäuskoisista tutkimusretkeen osallistujista, jotka oudon kokemuksen jälkeen kyseenalaistavat omaa skeptisyyttään näkyy useissa tutkimusretkien kuvauksissa. Kertajat pohtivat kommentteissa omia uskomuksiaan.

Oulunsalon harmaiden uskomustarinat ja tutkimusretket toimivat myös uskon ja epäuskon kohtaamispaikkana.

Saatiin eilen kavereiden kanssa päähänpistos lähteä tutkimaan tätä kuuluisaa legendaa "Oulunsalon harmaista".

Kyseessä siis Oulunsalossa lentokentän ja papinjärven takana sijaitsevassa metsässä lymyävät hahmot. Moni on kertonut nähneensä raajattomia harmaita/valkoisia hahmoja leijumassa ja jahtaamassa ihmisiä. Tottakai 5 skeptistä nuorta halusi nähdä omin silmin, joten lopulta päädyimme metsään haahuilemaan.

Järvestä kun lähtee ajamaan eteenpäin, tulee lopulta vastaan ruskea rakennus, jonka läheisyydestä päätimme lähteä kävelemään. Ensin metsän läpi, kunnes löysimme polun. Metsä tiheni polun edetessä. Lopulta päädyimme suolle saakka, jonka jälkeen hieman pettyneinä lähdimme samaa reittiä takaisin. Polun yli meni välillä teitä, joille aina pysähdyimme. Eteen tuli jälleen tie ja kaikki me pysähdyttiin. Ja silloin me kaikki nähtiin se.

Tien päässä leijui vaalea, hohtava hahmo joka tavallaan jakautui ja lähti sitten tulemaan kohti. Porukkamme kahta miestä houkutti lähteä katsomaan kyseistä hahmoa, mutta kolmesta meistä alkoi tuntumaan, että olisi parempi lähteä.

Pidimme kiirettä, kunnes polun yli meni jälleen tie, jonka päässä kajasti sama hahmo. Siinä vaiheessa koko porukka otti jalat alleen ja lähti pinkomaan täysiiä autolle.

Onko kellään muulla kokemuksia Oulunsalossa liikkuvista hahmoista tai muunlaisesta yliluonnollisesta kyseisessä metsässä? (Suomi24 2015.)

Kommentissa tutkimusretken syy on ollut tarinan todenmukaisuuden varmistaminen.

Kommentoija kuvaa ryhmänsä skeptisyyttä, mutta tunne uskosta on nähtävillä skeptisyyden kuvauksista huolimatta. Ryhmä on käyttänyt tutkimusretkeä omien tosiksi koettujen näkemysten varmistamiseksi, mutta outo kokemus kuitenkin kääntää ryhmän näkemykset pääläelleen.

Uskoa harvoin todetaan suoraan. Myös aiemmissa esimerkeissä kommentoijan oma usko tarinaan ja kokemukseen jää epäselväksi. Vaikka tutkimusretken aikana myönnetään tapahtuneen kertojan oman todellisuuskäsityksen poikkeavia asioita, ei kommenteissa sitä sanota aina suoraan. Kokemuksia usein vähätellään ja kyseenalaistetaan:

Kyl jotaki harmaita siel oltii näkevinämme etten sit tiiä. (Reddit 2024c.)

Oltiin näkevinamme jossain metikköjen ja aukioitten rajoilla jotain harmahia hahmoja kättelemas. (Reddit 2024e.)

Kaveriporukalla parivuotta sitte kävästii ja kyl siel jotain puitten lomassa vilahteli mut ken sitä tietää et mitä näky. (Reddit 2024d.)

Vaikka uskoa ei voida pitää välttämättömänä osana tarinan käsitettä, ovat tarinat silti mahdollisen rajamailla tapahtuvia (Ellis 2003). Oulunsalon harmaiden tarina ja siitä käydyt keskustelut rakentavat kokonaisuuden, joka toisaalta toimii yleisölle omien uskomusten neuvottelun työkaluna, mutta joiden toisaalta koetaan asettuvan mahdollisen ja mahdottoman väliseen vuoropuheluun.

4 Mikä siellä oikein kummittelee?

Oulunsalon harmaiden olemassaololle ja alueen kummittelulle esitetään keskustelupalstoilla erilaisia tulkintoja. Tarinoita selitetään auki luonnonilmiöiden, mielikuvituksen ja ihmismielen psyykeen avulla. Tämän lisäksi myös muita uskomusperinteitä hyödynnetään Oulunsalon harmaiden tulkinnassa. Kuitenkin paikallisuuden näkökulmasta mielenkiintoiset tulkintakehykset liittyvät alueen historiaan ja sen sosiaalisiin yhteisöihin.

Vaikka paikallisuutta ilmentävät kommentit ovat määrällisesti suhteellisen pieniä, ovat ne kuitenkin mielenkiintoisia katsauksia tapoihin, joilla tarinoita merkityksellistetään, tulkitaan ja hyödynnetään paikallisesti muodostetuissa tulkinnoissa. Tämän lisäksi tulkinnat mahdollisesti kertovat tarinoiden paikkaan liittyvistä yhteisöllisistä muistoista sekä alueen sosiaalisista jännitteistä.

Esittelen tarinoille esitetyt alueen historiasta nousevat tulkinnat sekä keskusteluissa esiin tuodut sosiaaliset jännitteet ja asetan ne vuoropuheluun hauntologisten teorioiden kanssa. Näin pyrin rakentamaan kuvaa hauntologisista kummituksista, jotka tekevät itsensä näkyviksi Oulunsalon harmaiden tarinan välityksellä. Oulunsalon harmaiden uskomustarinan eri puolien sekä tutkimuskirjallisuuden avulla esitän tulkintoja siitä, miten menneisyyden sekä nykyisyyden jännitteet 'tahraavat' paikan, luoden alueelle uskomustarinoiden kummitusten lisäksi myös hauntologisesta näkökulmasta mielenkiintoisia kummituksia (Fisher 2012, 19).

Aloitan pohtimalla perinteisempiä hauntologisia näkemyksiä analysoimalla uskomustarinassa esiintyviä menneisyydessä sattuneita traagisia tapahtumia. Samalla pohdin kummittelevasta alueesta esitettyjä kuvauksia sekä niiden merkityksiä. Esitän aineistoon sekä hauntologian teorioihin nojaten, miten tarinat kummituksista tuovat valoa myös alueen historiaan. Tämän jälkeen asetan sosiaalisia jännitteitä kuvaavat kommentit vastakkain hauntologian valtaan liittyvien kysymysten kanssa ja sovellan ajatusta hauntologisista kummituksista kuvaten kommenteissa esiintyvää 'kummitukseksi tekemisen' prosessia. Analysoin siis tapoja, joilla uskomustarinoiden kehystä käytetään sosiaalisten hierarkioiden ja jännitteiden ylläpitämisessä, sekä sosiaalisten ryhmien toiseuttamisessa.

4.1 Uskomustarinat, tulkinta ja paikka

Aineistossa ei esiinny alati toistuvia selityksiä Oulunsalon harmaiden tarinan kummituksille. Sen sijaan tarinoissa ja keskusteluissa kummituksien olemassaoloa selitetään moninaisin

tavoin, jotka muodostavat rikkonaisen kokonaisuuden. Oulunsalon harmaat eivät niinkään tuo esille huomioita laajasta väkivallan historiasta (Good, Chiovenda ja Rahimi 2022, 442) vaan uskomustarinoiden kummitukset pikemminkin pakottavat monia yksittäisiä historian tapahtumia osaksi nykyhetkeä. Tarinoissa esitetyt menneisyyden fragmentit, tarinan paikan maisema ja tunne jostain tuntemattomasta tekevät paikasta kuin ajasta 'nyrjähtäneen' (Paphitis 2020, 341). Oulunsalon harmaat ovat häilyviäisiä ja vaikeasti kuvailtavia olentoja, joista kerrotut tarinat tuovat menneisyyden tapahtumat sirpaleisina ja olentojen lailla häilyväisinä osaksi nykyisyyttä.

Paikan ja paikallisuuden merkitykset rakentuvat menneisyyden kerrostumista (af Forselles-Riska 2006, 219). Myös tietyn paikan kummittelulle pyritään usein löytämään merkitys sen alueen historiasta. Menneisyys vaikuttaa siis vahvasti kummitustarinoiden tulkintaprosesseissa. Tulkinta ja merkityksellistäminen tapahtuvat kuitenkin aina nykyhetkestä käsin (Paphitis 2020, 342), joka tarjoaa mahdollisuuden nykyhetken tulkitsijalle tuoda menneisyydestä kumpuavia traumoja osaksi nykyhetkeä. Hauntologisten kummituksien on kuvailtu olevat menneisyyden asioita, joita ei enää ole, mutta joilla on vielä toimijuutta ja vaikutusvaltaa nykyhetkessä (Fisher 2012, 19). Ne ovat menneisyyttä, joka pakottaa itsensä olevaksi nykyhetkessä.

Oulunsalon harmaiden läsnäololle esitetään keskustelupalstoilla erilaisia tulkintoja. Tulkinnat liittyvät esimerkiksi alueella mahdollisesti tai tiedetystä tapahtuneisiin väkivallantekoihin:

(...) Joku teoria oli että ne/tai hän olisi/vat jotain sotakoneiden uhreja mutta hmm... aina voi miettiä. (Suomi24 2015.)

Makes sense et on vähän levotonta aluetta, jos siel tosiaan on jotain isonvihan joukkohautoja... (Reddit 2024.)

Mene nettisivuille, joissa käsitellään 1600-luvun noitaoikeudenkäyntejä. Etsi käsiisi oikeudenkäyntijuttu joka käsittelee Puujumalaksi itseään nimittänyttä oulun seudulta kotoisin ollutta noitaa. Ehkäpä sieltä löytyisi vinkki tuohonkin (tai sitten ei). (Suomi24 2003.)

Alueen menneisyyden esitetään selittävän alueen uskomustarinoiden kummittelua. Näin Oulunsalon harmaiden tarinoissa esiintyvät historiaan sitoutuvat tulkinnat voidaan tulkita menneisyydestä kumpuaviksi kipukohdiksi, jotka pakottavat itsensä tunnetuiksi ja vaikuttavat niin myös nykyisyyteen. Alueen historiassa tiedetysti tapahtuneet väkivallan teot – kuten tulkintoissa esitetyt isoviha ja noitavainot – sidotaan osaksi tarinaa. Näin uskomustarinoiden kummitusten lisäksi tarinat kertovat myös hauntologisista kummituksista.

Aineistossa esiintyy myös lähimenneisyyteen liittyviä tulkintoja:

Jokunen vuosi sitten salonpään alueen metsästä löytyi kuollut mies autosta. Muistelen että itsemurhaksi sanottiin. (Suomi24 2003.)

Kaverin äiti tietää kuka tää "harmaa" on se on ollu siinä montulla töissä ja se kuoli sinne oliko joku työauto juttu mihi kuoli. (Jodel 2018.)

When one man on a forum I was reading asked, if anybody knew anything about abandoned farm nearby, did another respond by telling a gruesome story: the servant girl of the family who used to live there had been severely beaten up, raped and almost killed by two men with an axe in a forest nearby. By miracle, she had survived, but needed help. She had managed to crawl back to the house. The family didn't have a car, so they put her on a horse carriage to transport her to the town. In dark autumn night, they couldn't see the road properly, and the carriages drove off the road and rolled to the ditch. The servant girl was crushed under the carriage and instantly killed. Some say that servant is still haunting that area. (Reddit 2021.)

Ensimmäisessä kommentissa ei esitetä mielipidettä itse ilmiöstä eikä siinä tehdä suoraa tulkintaa sen syistä, vaan kommentti yksinkertaisesti toteaa jotain tapahtuneen alueella. Vaikkei kommentissa ole suoria tulkintoja, on kommentoija kokenut oman tietonsa maininnanarvoisena, liittäen ne osaksi Oulunsalojen harmaiden uskomusperinnettä. Toinen kommentti taas viittaa keskustelusta ulkopuolisen auktoriteettiin, jonka väittää varmasti tietävän kummittelun takana olevan syyn. Kolmas kommentti on toisaalta siinä mielenkiintoinen, että se viittaa erääseen toisen keskustelupalstan kommenttiin. Kertoja on kuitenkin lisännyt tarinaan lisää kuvauksia väkivaltaisista teosta, joita alkuperäisessä kommentissa ei ole. Alkuperäisessä kommentissa kertoja esittäytyy itse olevan osa perhettä, jonka palvelijattaren kerrotaan kummittelevan alueella.

Aineistossa esiintyvät kertomukset yksittäisten ihmisten kokemista väkivaltaisista ja tapaturmaisista kuolemista rakentavat niin ikään alueelle tunnetta menneisyyden kummituksista. Näitä yksittäisiä tapahtumia voi olla vaikea ns. 'todistaa' todellisesti tapahtuneiksi tai yhteisön muistiin jääneiksi. Kertomukset kuolemista kuitenkin ikuistuvat osaksi internetkeskusteluja ja siten myös osaksi alueen kummituksiin liittyvää uskomusperinnettä. Näin ne jäävät myös kummittelemaan tapaa, jolla paikkaa ymmärretään (Fiddler 2019, 469).

Historia tarjoaa selityksen kummittelulle, mutta se myös tekee itsensä näkyväksi tarinan muodossa. Toisaalta syy kummittelulle saatetaan hakea historiasta, mutta tiedossa oleva historia voi myös ohjata paikan tulkintaa (Traa 2020, 396). Se, mikä ei muuten näyttäytyisi

aavemaisena, muuttuu pelottavaksi menneisyyden ja tarinan antaman kehyksen muodossa. Näin historia toimii kaksipuoleisesti osana kummittelua. Menneisyyden tapahtumat jäävät kummittelemaan paikkaa, toisaalta uskomustarinan olentona, mutta myös menneisyydestä pakotettuna muistona. Isot historiassa tapahtuneet väkivallanteot sekä yksittäiset tragediat tuovat tarinan yleisölle kehyksen, jonka avulla lähestyä sitä. Menneisyydestä kumpuavat kipukohdat pakottavat tulla toistetuksi osana uskomustarinan prosessia (Fisher 2012, 19). Näin myös kvasiostension tavoin menneisyyden tapahtumat toimivat todisteina tarinasta ja tarinat toimivat todisteina paikan hauntologisista kummituksista (Traa 2020, 393; Ellis 2003, 224–225).

Historian lisäksi aineistossa esiintyvät kuvaukset kummittelevasta alueesta ovat myös mielenkiintoisia. Oulunsalon harmaiden tarinaan liitetään Oulun lentokentän läheinen metsä, sen lähettyvillä oleva hiekkamonttu sekä metsässä sijaitseva autiotalo. Hauntologisessa kehyksessä erityisesti viimeisenä mainittu autiotalo on mielenkiintoinen.

Tarinaa yhdistetty autiotalo mainitaan niin oudoissa kokemuksissa kuin myös yleisessä keskustelussa alueesta:

Joku mainitsi sen hylätyn talon lähettyvillä, se oli aika mielenkiintoinen. Useamman kerran käynyt ja joka kerta on yllättäen paikkoja enemmän paskottu. Kaatopaikkakamaaki varastot pullollaan. (Reddit 2024.)

tänää ollaa kaveriporukalla taas menossa, ei malta oottaa viikonloppuun. Koitan dokumentoida tältä illalta jos jotain tulisi. Pörrätään muutama tunti sillä talolla ja sora- ja hiekkamontuilla. (Jodel 2018.)

Muutama kuukausi sitten tuli parin kaverin kanssa ajeltua siellä päin ja ajateltiin kysyä tutulta tietoa ja reittiä talolle. Talo oli hiekkamonttujen vieressä. Taloon sisällementyä tuli outo fiilis, ihankuin joku tarkkailisi. Talossa kaikki oli ihan paskana: D paitsi yksi ihan ehjä ja uuden näköinen keinutuoli joka oli oven edessä. Lähdettiin talosta ja napattiin muutama kuva myös. Seuraavana päivänä yhdessä kuvassa oli jotain outoa, koska kuvassa varaston seinällä erottui selvästi vanhan parrakkaan miehen kasvopiirteet. (Suomi24 2023.)

Me käytiin talolla mieheni, lapseni ja miniän kanssa. Olimme kovin suruissaan miksi niinkin ihana talo on pitänyt rikkoa.. [...] Joku sie ei tykkää, että mennään häiritsemään ja varmaan viril vähemmän niistä jotka siellä on hajottaneet paikkoja.. Aion vielä käydä talolla joskus josko voisin auttaa henkeä eteenpäin. (Suomi23 2003.)

Hauntologisten kummituksien on kuvailtu olevan myös asioita, jotka eivät vielä ole olleet (ja jotka eivät välttämättä tule koskaan olemaan), mutta jotka siitä huolimatta vaikuttavat nykyhetkeen (Fisher 2012, 19). Autiotalon voidaan nähdä tuovan Oulunsalon harmaiden

tarinan tapahtumapaikalle aavemaisen tunnelman sen aikaan pysähtyneen luonteen takia. Autiotalo on nykyisyydessä vaikuttava menneisyyden objekti, mutta mielenkiintoisempaa on siihen sitoutuvat merkitykset, jotka syntyvät vuorovaikutuksessa sen ympäristön kanssa.

Oulunsalon harmaiden uskomustarinan ympäristö rakentuu asutun ja asumattoman ympäristön kaksijakoon. Tarinoiden kummitukset esiintyvät metsässä, joka kuitenkin sijaitsee vilkkaan lentokentän lähellä. Olentoja voi kohdata talossa, joka on kuitenkin hylätty. Kehityksen, elämän sekä pysähdyksen ja kuoleman välille asettuva alue muodostuu ajasta irrallaan olevaksi aavemaiseksi paikaksi, jossa autiotalo kuvastaa hetkeä ennen kehitystä, joka kuitenkin jäi tapahtumatta. Autiotalo on kummittelun näkyvä merkki maisemassa (Good, Chiocenda ja Rahimi 440, 445, 2022), jota kummittelevat uskomustarinoiden olentojen lisäksi menneisyydestä kumpuavat epäonnistuneen ja tapahtumatta jääneen tulevaisuuden kummitukset (Fisher 2012, 16).

Oulunsalon harmaiden tarinat toisaalta vaativat etsimään selitystä menneisyydestä, mutta menneisyys vaatii myös tulla tunnetuksi. Uskomustarinoille ja menneisyyden metaforisille kummituksille muodostuu vuorovaikutuksellinen suhde. Menneisyyden lisäksi myös alueen maisema rakentaa paikasta aavemaisen. Näin tarinaa ja aluetta asuttaa niin uskomustarinoista, menneisyydestä kuin myös tapahtumattomista tulevaisuuksista kumpuavat kummitukset, joiden kohtaaminen muodostaa paikasta ja sen tulkinnasta aavemaisen fragmenttisen kokonaisuuden.

4.2 Kummitukset yhteisössä, toiseus kehyksenä

Lähestyessäni aineistossa esiintyviä sosiaalisten jännitteiden ja hierarkioiden kuvauksia sovellan ja poikkean hauntologisesta kummittelun ideasta. Aineiston kommentit, jotka liittyvät niin tiettyihin ihmisryhmiin kuin myös tietynlaiseen toimintaa, eivät täytä hauntologista käsitystä menneestä nousevista jännitteistä ja vääryyksistä, mutta ne eivät myöskään täysin kuvaa uskomustarinoiden olentoja. Kommentit esittävät nykyhetkessä tehtyä toiseuttamista. Siinä missä hauntologiset kummitukset kuvaavat hiljennettyjä, mutta silti läsnä olevia tapahtumia, kuvastavat aineiston kommentit nykyhetkessä tapahtuvaa hiljentämistä. Kummitukset toimivat toisaalta kommenttien kirjoittajien viitekehyksenä, mutta toisaalta kummittelu toimii niin ikään metaforisena toimintana. Kommentoijat 'tekevät' tietyn ihmisryhmän kuin 'kummitukseksi', näin käyttäen aktiivisesti valtaa ja rakentaen yhteisön sisäisiä hierarkioita.

Tutkimusretkien on pohdittu olevan erityisesti nuorten suosimaa toimintaa. Esimerkiksi Ellis (2018) on tulkinut tutkimusretkien toimivan aikuistumisriitin tavoin nuorison tapana tutkia lapsuuden ja aikuisuuden rajamaastoa. McNeill ja Tucker (2018, 4) kuitenkin huomauttavat, että tutkimusretkiä toteuttavat myös muut ikäryhmät. Vaikka aineistosta voi päätellä joidenkin tutkimusretkien toteuttajien olevan nuoria, ei se kuitenkaan nouse suuresti esiin aineistossa. Nuoriso nousee esille kuitenkin alueen mainetta ja outoja kokemuksia tulkitsevilla kommentaareilla. Kummittelun sijaan alue nähdään kapinallisen toiminnan paikkana:

Käynyt kymmeniä kertoja päivin öin koiran kanssa lenkillä ja vitut siellä mitään ole. Nuoria ryyppäämässä ja naimassa joskus. (Ylilauta 2021.)

Alueen mainetta tulkitaan nuorten toiminnan kautta. Kommentaareissa todetaan, ettei alue ole niinkään kummitusten suosiossa vaan siellä todennäköisemmin kohtaa nuorisoa juhlimassa.

Alue voi olla yleisesti nuorten suosiossa, jonka lisäksi tutkimusretket ovat voineet mahdollisesti vaikuttaa maineen muodostumiseen. Vaikka aineistosta ei esiinny huomattavaa määrää nuorison tutkimusretkistä, on tutkimusretkien kohteiden usein huomattu olevan myös teini-ikäisten vandalisoinnin ja juhlinnan kohteita (Ellis 2018, 64; Meley 2018, 86).

Tutkimusretkien voidaan nähdä vaikuttavat uskomustarinan muodostumiseen kahdella eri tavalla. Toisaalta ne toimivat niihin osallistuville (myös nuorille) jännittävänä tai todellisuuden rajoja tutkivana toimintana, mutta tämän ryhmän ulkopuolisille toiminta näyttäytyy sääntöjen rikkomisena.

Tarinan syntyä ja paikalla tapahtuvaa toimintaa tulkitaan myös päihteidenkäyttäjien toteuttamaksi:

Ei ole totta, muutaman mieleltään järkkyneen nistin ja 13 vuotiaan jonnen tyhmä tarina. (Ylilauta.)

Todennäköisesti varmaan joku nisti kamapäissään tuon tehnyt ja edgyillyt (Ylilauta 2020.)

Oulunsalon harmaita käsittelevillä keskustelupalstoilla tuotiin esiin myös lestadiolaisuus. Taustana on tärkeää huomioida Oulun alueen rauhanyhdistyksen olevan jäsenmääräisesti suurin Suomessa, joka tarkoittaa vanhoillislestadiolaisuuden olevan osa oululaista uskonnollisuudenkenttää (Suomen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys ry, n.d.). Lestadiolaiset mainitaan muutaman kerran aineistossa:

Lestoja on helppo pelotella. (Ylilauta 2020.)

Lestat siellä polttaa pilveen vaan. (Ylilauta 2020.)

Oulusta en tiedä, mutta oulunsalon lentokentän takana olevissa metsissä lymyää kuulemma jotain oulunsalon harmaita. Liekkö sitten vain iltakävelyllä olevia metsälestadiolaisia tai jotain, mutta netissä niistä on kerrottu tarinoita. Itse en uskalla mennä ottamaan selvää, koska pelkään metsiä ja lestadiolaisia. (Suomi24 2016a.)

Kommentit ovat humoristisia, eikä niissä kommentoida niinkään kummittelua vaan kummittelua käsittelevä keskustelu toimii kehyksenä ihmisryhmän kommentoinnissa.

Aineiston esimerkit kuvastavat tapoja, joilla uskomustarinan kehyksessä voidaan tuoda esiin yksittäisten kommentoijien ja siten mahdollisesti myös yhteisössä laajemmin vaikuttavia sosiaalisia jännitteitä ja hierarkioita. Kommentoijat tulkinnallaan kuin asettavat tietyn ryhmän – tässä tapauksessa nuorison, päihteidenkäyttäjät sekä lestadiolaiset – kummituksen asemaan. Näin kommenteissa metaforinen kummittelu ei niinkään ole vaikeasti käsiteltävien tapahtumien jälkiä, vaan kommenteissa tietty ryhmä tehdään täksi metaforiseksi kummitukseksi: tietty ryhmä asetetaan toiseksi, vähemmän vakavasti otettavaksi ja nykyhetken todellisuudesta erilliseksi kummitukseksi.

5 Johtopäätökset

Oulunsalon harmaat on monipuolinen uskomustarina, joka kulkeutuu yhteisössä niin suullisen kerronnan kuin myös ostensiivisen toiminnan kautta. Erityisesti tutkimusretkien merkitystä korostava uskomusperinne esiintyy aineistossa. Tarinoihin liittyy toimintaa, tulkintaa ja keskustelua. Ennen kaikkea Oulunsalon harmaiden uskomustarinassa kuitenkin painottuu sen merkitys erityisesti paikallisessa kontekstissa: sen toiminta keskittyy tiettyyn paikkaan, siihen liittyvät tulkinnat sitoutuvat sen alueeseen ja siitä käydyt keskustelut ovat usein paikallisten välisiä.

Tutkimusretket saavat merkityksensä toisaalta toiminnan aiheuttamien tunteiden, kuin myös kokemusten tarjoamien neuvottelujen kautta. Retki, joka yhdelle voi olla vain jännityksen hakua voi toiselle olla osa omien uskomusten pohdintaa.

Uskomustarinoiden paikalliseen merkittävyyteen vaikuttaa myös kummittelun kohde ja siihen liitetty historia. Näin uskomustarinat sitoutuvat osaksi paikallista maisemaa ja siihen liitetyt tulkinnat nousevat yhteisön muistista sekä sen laitamilta.

Näin uskomustarinat ontologisesti todellisina koetuista kummituksista sitoutuvat myös alueen metaforisiin kummituksiin: tieto alueen historiasta ohjaa uskomustarinan tulkintaa, mutta tieto uskomustarinasta ohjaa myös historian tulkintaa. Paikalla tapahtunut tragedia – niin laajemmassa historiallisessa kehyksessä tapahtunut kuin myös yksilön kohtaama – jäävät kummitlemaan toisaalta osana yhteisöllistä muistia, mutta samalla sitoutuen myös osaksi alueen uskomusperinnettä.

Näin kvasiostension kautta niin uskomustarinat kummituksista kuin myös tieto alueen historiasta sekä tunnekokemuksilla kyllästetty paikka ohjaavat katseen tulkitsemaan ja kokemaan alueen aavemaisena, outona ja pelottavana.

Analyysissäni esitin myös, miten kummittelu voi toimia toiseuttamisen työkaluna. Hauntologiasta poiketen, jossa metaforiset kummitukset kumpuavat usein menneisyyden hiljennetyistä äänistä, aineistossani esiintyi esimerkkejä tavoista, joilla uskomustarinaa kummituksesta hyödynnettiin tapana luoda hiljennettyjä ääniä. Alueen sosiaalisiin ryhmiin liittyvä humoristinen kommentointi sitoutuu kummittelun viitekehykseen, asettaen kommentoidut ryhmät kummituksen paikalle.

Lähteet

Aineisto

Suomi24. 2003. HAHMO OULUNSALON METSISSÄ!?!?! *Suomi24*. Viitattu 16.3.2026.

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/485737/hahmo-oulunsalon-metsissa>

Suomi24. 2015. Kertokaa kokemuksenne Oulunsalon harmaista! *Suomi24*. Viitattu 12.3.2026.

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/13706450/kertokaa-kokemuksenne-oulunsalon-harmaista>

Suomi24. 2016a. Kummittelee teillä? *Suomi24*. Viitattu 16.3.2026.

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/14161480/kummittelee-teilla>

Suomi24. 2006. Oulunsalon harmaista. *Suomi24*. Viitattu 12.3.2026.

<https://keskustelu.suomi24.fi/t/2764888/oulunsalon-harmaista>

Suomi24. 2016b. Oulunsalon maastot. *Suomi24*. Viitattu 16.3.2026.

Reddit. 2024c. Autiotalot. *Reddit*. Viitattu 16.3.2026.

<https://www.reddit.com/r/Oulu/comments/1e0928m/autiotalot/>

Reddit. 2024a. Oulunsalon harmaat. *Reddit*. Viitattu 12.3.2026.

https://www.reddit.com/r/Oulu/comments/1fi7c0l/oulunsalon_harmaat/

Reddit. 2024d. Päivä 6: Villein huhu. *Reddit*. Viitattu 14.5.2026.

https://www.reddit.com/r/Oulu/comments/1fe5lkd/päivä_6_villein_huhu/

Reddit. 2021. The greys of OulunSalon. *Reddit*. Viitattu 18.5. 2026.

https://www.reddit.com/r/UrbanLegends/comments/pbigq6/the_greys_of_oulunsalo/

Reddit. 2024b. What is Oulunsalon Harmaat? *Reddit*. Viitattu 13.3.2026.

<https://www.reddit.com/r/Oulu/comments/1e0928m/autiotalot/>

Reddit. 2024e. [deleted by user]. *Reddit*. Viitattu 14.5.2026.

https://www.reddit.com/r/Oulu/comments/1bhcgeu/deleted_by_user/

Jodel. 2018. Kuulin vasta ensimmäisen kerran Oulunsalon harmaista. Voisko Joku avata vähän tätä ilmiötä ja onko jollain jotain kokemuksia? *Jodel*. Viitattu 16.3.2026.

<https://share.jodel.com/post?postId=59d615fff97a4b001054cf93>

Verkkojulkaisut

Suomalainen Rauhanyhdistyksen Keskusyhdistys ry. N.d. *Historiaa*. Viitattu 6.5.2026.

<https://www.srk.fi/fi/nain-me-uskomme/historiaa/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tutkimuskirjallisuus

- Debies-Carl, Jeffrey. 2021. Click "Here" to Post a Comment: Legend Discussion and Transfromation in Online Forums. *Journal of Folklore Research* 58(2): 31–62.
<https://doi.org/10.2979/jfolkrese.58.2.02>.
- Dégh, Linda ja Andrew Vázsonyi. 1983. Does the Word "Dog" Bite? Ostensive Action: A Means of Legend-telling. *Journal of Folklore Research* 20(1): 5–34.
- Dégh, Linda. 1991. What is the legend after all? *Contemporary Legend* 1(1): 11–38.
- Dégh, Linda. 1969. The Haunted Bridges Near Avon And Danville And Their Role in Legend Formation. *Indiana Folklore* 2 (1).
- Ellis, Bill. 2003. *Alien Ghosts, and Cults: Legends we live*. University Press Mississippi.
- Ellis, Bill. 2018. Legend Tripping in Ohio: A Behavioral Survey. Teoksessa *Legend Tripping: A Contemporary Legend Casebook*, toimittaneet Lynne McNeill ja Elisabeth Tucker. 61-71. Logan: Utah State University Press.
- Fiddler, Michael. 2019. Ghosts of other stories: a synthesis of hauntology, crime and space. *Crime Media Culture* 15 (3): 463–477. <https://doi.org/10.1177/1741659018788399>
- Fisher, Mark. 2012. What is Hauntology? *Film Quarterly* 66 (1): 16–24.
<https://doi.org/10.1525/fq.2012.66.1.16>
- af Forselles-Riska, Cecilia. 2006. Menneisyyden muuttuvat paikat. Teoksessa *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu*, toimittaneet Seppo Knuutila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Good, Byron, Andrea Chioventa ja Sadeq Rahimi. 2022. *The Anthropology of Being Haunted: On the Emergence of an Anthropological Hauntology*.
<https://doi.org/10.1146/annurev-anthro-101819110224>
- Hall, Gary. 1973. The Big Tunnel: Legends and Legend-Telling. *Indiana Folklore* 6: 139–173.
- Hollan, Douglas. 2019. Who is Haunted by Whom? Steps to an Ecology of Haunting. *Ethos* 47 (4): 451–464. <https://doi.org/10.1111/etho.12254>

- Koski, Kaarina. 2016. Discussing the Supernatural in Contemporary Finland: Discourse, Genres, and Forums. *Folklore: Electronic Journal of Folklore* 65: 11–36.
<http://dx.doi.org/10.7592/FEJF2016.65.koski>
- Kosonen, Miia, Salla-Maaria Laaksonen, Henrik Rydenfelt ja Anja Terkamo-Moisio. 2018. Sosiaalinen media ja tutkijan etiikka. *Media & Viestintä* 41(1).
<https://doi.org/10.23983/mv.69924>
- Kozinets, Robert. 2010. *Netnography: doing ethnographic research online*. Los Angeles: Sage.
- Lincoln, Martha ja Bruce Lincoln. 2015. Toward a Critical Hauntology: Bare Afterlife and the Ghosts of Ba Chúc. *Comparative Studies in Society and History* 57 (1): 191–220.
<https://doi.org/10.1017/S0010417514000644>
- Manning, Paul. 2018. Monstrous Media and Media Monsters: From Cottingley to Waukesha. Teoksessa *Slender Man Is Coming: Creepypasta and Contemporary Legends on the Internet*, toimittaneet Trevor Blank ja Lynne McNeill. 155–182. Utah University Press
- McNeill, Lynne ja Elisabeth Tucker. 2018. Introduction. Teoksessa *Legend Tripping: A Contemporary Legend Casebook*, toimittaneet Lynne McNeill ja Elisabeth Tucker. 3–30. Logan: Utah State University Press.
- Meley, Patricia. Adolescent Legend Trips as Teenage Cultural Response: A Study of Lore in Context. Teoksessa *Legend Tripping: A Contemporary Legend Casebook*, toimittaneet Lynne McNeill ja Elisabeth Tucker. 72–93. Logan: Utah State University Press.
- Paphitis, Tina. 2020. Haunted landscapes: place, past and presence. *The Journal of Archaeology, Consciousness and Culture* 13 (4): 341–349.
<https://doi.org/10.1080/1751696X.2020.1835091>
- Traa, Hildegunn. 2020. Haunted by the memory of WWII: folklore,hauntology and the spectre of war in the Northern Norwegian landscape. *The Journal of Archaeology, Consciousness and Culture* 13 (4): 372–398.
<https://doi.org/10.1080/1751696X.2020.1836717>
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Vakimo, Sinikka. 2010. Periaatteita eettiseen toimijuuteen – Tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa *Vaeltavat metodit*, toimittaneet Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma ja Sinikka Vakimo. 79–113. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Wilsey, Kristiana. 2020. Dear David: Affect and Belief in Twitter Horror. Teoksessa *Folklore and Social Media*, toimittaneet Trevor Blank ja Andrew Peck. 145-160. Utah State University Press.